

אברהם חמי

את ואני אוניות גדולות

הצופרות בחלון
אוהב אותך תרועה
אוהבת אותך יבבה
קשורים אל הרציף
עשן הארבה
כותב צערנו השלם
אוהב אותך עננה
אוהבת אותך חשרה
ופיח המצפון מדמיץ.

אחר כך לבשה הערגה

חליפת מכתבים בעניבה תואמת.
בסרט הזה כבר היינו
יאמרו כנראה
הדפים צפופי הכתב
על רצועת הכד הורד
החונקת אותם
ונפתחת תדיר לעיון

אל תשאלי היכן הייתי

כל ימי חייך
בסוף עוד אענה.
אני לא אשאל
היכן היית כל ימי חיי
ולא אשאל היכן היית
כשנגמרה מדת הרחמים
ועברתי למדות גדולות

ולא אשאל אותך
היכן היית בין שמונה לעשר
ובמלחמת מאה השנים

נהיה זה לצד זה
חשודים וחושדים
נאשמים ותובעים
חפים וזכאים
עד שלא יוכח.

אור חדר המדרגות

נדלק רק כשנלחץ כפתור התאורה
אי אפשר לכבות בו את האור
שהדלקנו.
כמה מעלות טובות
מפרידות ביני ובין
המקום שצדיקים אינם יכולים לעמוד בו
ובעלי תשובה בעונותינו
לא מחזירים צלצול

במכונית לאחר ערב

בו קראו משירתם
נתן זך ועקב בסר
ועוד רבים וטובים
נהגתי בשקט.
כחזור מאזכרה
ברקע אנפפה קרינית
השרות העולמי של
ה-B.C.C. כה שרק אמא שלה
מבינה מה היא אומרת
אבל בין כה רק אני ואמא שלה
מאזינים פרגע לשרות העולמי
הבריטי.

בתא המטען דפק כדור הסל
השיך לבני, בדפנות התא
כמו שהיה דופק לבי
אם הייתי עולה לקרוא מול כלם.
או מקבל דוח חגיגה.

אני סוגד לאגל הזהב

התלוי לצנארה.

נובל כדשא צמא
פורט בנבל מלים
נבל ברשות השיחה.

ובחוז ממטרה פורטת מים
לקצר קטן.

בחלקים האחרים, התובעים וראויים להשתתפות פרטנית ומעמיקה בפני עצמם, (בעיקר אלה העוסקים ב"מוסיקלי-ארוטי" וב"השתקפות הטרגי העתיק בטרגי שבדרמה" וכן בפרק הנקרא "צלליות") מצייר קירקגור את דיוקנם של שלושה אבטיפוסים ייצוגיים של החיים האסתטיים: האחת היא דון חואן (והמוסיקה של מוצרט בכללה).

קירקגור ראה באופרה זו של מוצרט את גולת הכותרת של היצירה המוסיקלית בכללה, ובעיניו דון חואן הוא, בדומה למפתה מ"יומנו של המפתה", טיפוס האדם הרודף עינוגים חושניים, שמהות טבעו היא המוסיקה, והרעיון שלו ניתן לביטוי רק באמצעותה, באמצעות המופשטות והאוניברסליות העל-לשונית או המטא-ורבלית שלה, בבחינת ה"דמוני המתואר כחושני", אשר "בשכילו הכול הוא פרשה של רגע" ולגביו "לראות" ו"לאהוב" חד הם. הדמות השניה היא פאוסט של גתה, אשר אצלו בא במקום העונג החושני "התענוג בספק". בעוד דון חואן מחפש את ריווי התשוקה באופן בלתי אמצעי ומייד, הרי עבור פאוסט נוצרת, על פי קירקגור, חשיבותה של החושניות רק אחרי שהפסיד עולם שלם, וההפסד הזה, או בעצם תודעת הפסד האמונה ואובדן האלוהים, נשארים קיימים בתוכו. פאוסט מחפש בחיים הסנסואליים את השיכחה והפיזור. הוא דבק בגרטכן לזמן קצר, שכן היא מאפשרת לו לשכוח לרגע את ספקותיו, את הריק המנקר בו. לכן אין בפאוסט מן העליונות השטחית והקלילות של דון חואן.

לצד דון חואן ופאוסט מציב קירקגור, בחלק הנקרא "האומלל ביותר - נאום נלהב בפני חברי עמותת המתים", את דמות "היהודי הנצחי", או "היהודי הנודד", נבחר הסבל ושליח הדעת. כמו שני האחרים הוא חסר שורשים ואמונה ונטול התחייבות, אבל אצלו תופס היאוש את מקום החושניות והספק כאחד.

על דרך המתודה המפותלת של פסיכולוגיית הפררוקס הקירקגוריאנית נתפס גם היאוש שבדמות זו כאשר שבתוך האומללות, "אומללות ההיזכרות": "מיהו המאושר ביותר אם לא האומלל ביותר? ומיהו האומלל ביותר אם לא המאושר ביותר? ומה הם החיים אם לא טירוף? ומה היא האמונה, אם לא טיפשות, ומהי תקווה, אם לא הפוגה קצרה, ומה היא אהבה אם לא חומץ על הפצע..." האדם האסתטי יודע, אפוא, בהתייחסותו אל הסבל, גם להפיק הנאה מן האסון ומן היופי הטרגי של הצער והרוע. לגביו משמש הסבל לא כאמצעי להתבגרות, לחזרה בתשובה ולמציאת הדרך אל האל, או הגאולה, אלא כ"צער רפלקטיבי", כנושא לביטוי אמנותי ומקור לעונג אסתטי-טרגי, מסוג "ההנאה החושנית של מי שמדמם למוות".